

Preduzetnici: Velika snaga malog biznisa

Ekonomski fakultet Podgorica
Menadžment malim i srednjim preduzećima
21.02.2006.

Doba preduzetništva

- Svakih 11 sekundi u SAD se rodi novi biznis
- Proučavanje uticajnih Amerikanaca:
Definisanje trenda u 21 vijeku - Preduzetništvo!
- Jedan od 25 odraslih je aktivno angažovan na otpočinjanju biznisa

Svijet preduzetnika

- U SAD preduzetnici otpočinju skoro 6 miliona poslova godišnje!
- Sagledavanje globalnih uticaja preduzetništva
  - ◆ Prosječno je 10,5% populacije u SAD aktivno uključeno u pokušaje otvaranja novog biznisa
  - ◆ Prosječno su 12% ljudi (u 37 zemalja u kojima je proučavan globalni uticaj preduzetništva) uključeni u stvaranje novih poslova

Zemlja	Procenat populacije odraslih koji pokušavaju da otpočnu svoj biznis
Finska	1.4%
Japan	1.6%
Francuska	1.8%
Danska	2.0%
Njemačka	2.2%
Velika Britanija	3.3%
Italija	3.4%
Izrael	5.4%
Kanada	6.8%
USA	8.5%

Izvor: 1999 Global Entrepreneurship Monitor

Doba preduzetništva

- Istraživanje sprovedeno kod starijih studenata:

49% muškaraca i 31% žena su rekli da su zainteresovani da budu preduzetnici nakon diplomiranja!

Šta je preduzetnik?

Osoba koja stvara novi biznis u uslovima rizika i neizvjesnosti, a u cilju stvaranja profita i rasta kroz identifikovanje šansi i sakupljanje potrebnih resursa u cilju kapitalizacije tih šansi.

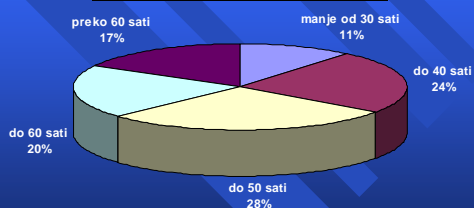

Šta je preduzetnik?

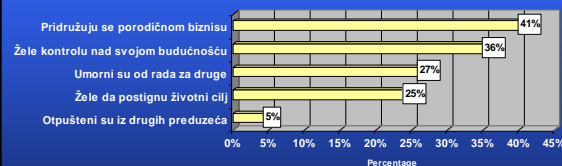
Preduzetnik je osoba koja je spremna da radi 16 sati na dan, kako ne bi morala da radi 8 sati za nekog drugog!

Radna nedjelja vlasnika malog biznisa
Broj radnih sati u nedjelji

Zašto preduzetnici ulaze u posao

Karakteristike preduzetnika

- Želja za inicijativom
- Sposobnost upravljanja rizikom
- Uvjerenost u uspjeh
- Samopouzdanje
- Istrajnost

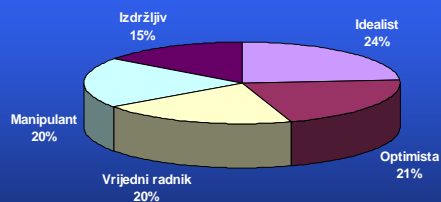
Karakteristike preduzetnika

- Visok nivo energije
- Takmičarski duh
- Orijentacija na budućnost
- Organizacione sposobnosti

Preduzetništvo

- Jedna karakteristika preduzetnika koja se ističe:
RAZLIČITOST!
- *Bilo ko* – bez obzira na godine, boju kože, pol, nacionalnost može postati preduzetnik

Ličnost preduzetnika

Izvor: Yanjelskich Partners and Pitney Bowes.

Benefiti od posjedovanja malog biznisa

Šansa za:

- Postizanje kontrole nad vlastitom sudbinom
- Različitost
- Postizanje sopstvenog potencijala
- Ubiranje neograničenog profita
- Doprinos zajednici
- Radiš ono što ti se sviđa

Opasnosti posjedovanja malog biznisa

1. Neizvjesnost prihoda
2. Rizik gubljenja čitavog kapitala

Opasnosti posjedovanja malog biznisa

1. Neizvjesnost prihoda
2. Rizik gubljenja čitavog kapitala
3. Puno sati napornog rada

Opasnosti posjedovanja malog biznisa

1. Neizvjesnost prihoda
2. Rizik gubljenja čitavog kapitala
3. Puno sati napornog rada
4. Niži nivo kvaliteta života dok se posao ne stabilizuje

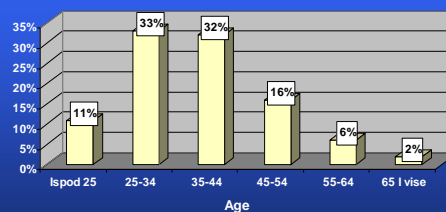

Opasnosti posjedovanja malog biznisa

1. Neizvjesnost prihoda
2. Rizik gubljenja čitavog kapitala
3. Puno sati napornog rada
4. Niži nivo kvaliteta života dok se posao ne stabilizuje
5. Visok nivo stresa
6. Kompletna odgovornost
7. Obeshrabrivanje

Starost vlasnika biznisa

Rasplamsavanje preduzetničke vatre

- Preduzetnici kao heroji
- Preduzetničko obrazovanje
- Ekonomski i demografski faktori
- Promjena ka ekonomiji usluga

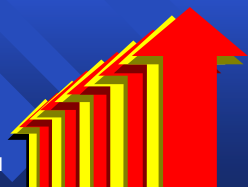
Rasplamsavanje preduzetničke vatre

- Tehnološke prednosti
- Nezavisni životni stil
- e - commerce
- Međunarodne šanse

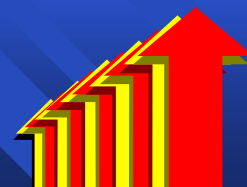
Trendovi u preduzetništvu

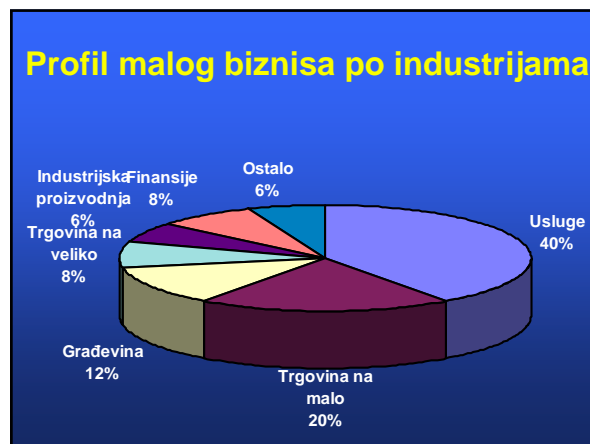
- Mladi preduzetnici
- Žene
- Manjinska preduzeća
- Imigracija preduzetnika
- "Part-time" preduzetnici
- Poslovi koji se obavljaju iz kuće

Trendovi u preduzetništvu

- Porodični poslovi
- Odbacivanje korporacija
- Istupanje iz korporacija

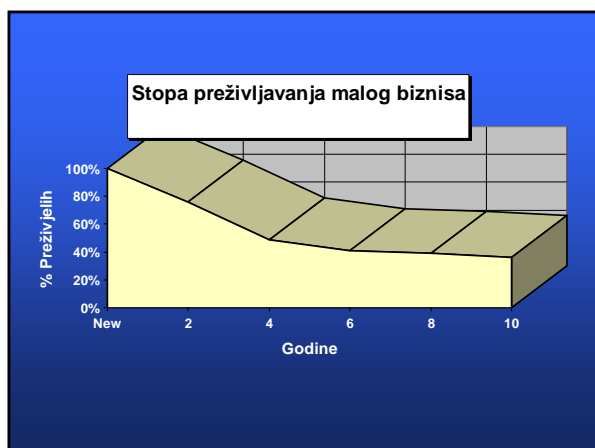

Mali biznis

- Čini 98,5% ukunog broja preduzeća u SAD
- Zapošljava 52% radne snage zaposlene u privatnom sektoru
- Stvara više poslova nego veliki biznis
- Predvodi u obučavanju radne snage za posao

Mali biznis

- Proizvodi 51% američkog GDP-a
- Čini 47% ukupnog prihoda biznisa
- Kreira 4X više inovacija po dolaru ulozenom u istraživanje i razvoj u odnosu na srednja i 24 X u odnosu na dolar uloženi u istraživanje i razvoj u velikim preduzećima.

Stopa smrtnosti malih preduzeća

- 24% novih biznisa propadne do 2. godine
- 51% propadne do 4. godine
- 60% propadne do 6. godine

Devet smrtonosnih grešaka preduzetnika

- Nedostatak osobina menadžera
- Nedostatak iskustva
- Podkapitalizacija
- Loše upravljanje gotovinom
- Nedostatak strategijskog menadžmenta

Devet smrtonosnih grešaka preduzetnika

- Loš marketing
- Nekontrolisan rast
- Loša lokacija
- Nedostatak u kontroli zaliha
- Nemogućnost postizanja "preduzetničke tranzicije"

- Neuspjeh je prirodan dio kreativnog procesa
- Neuspjesi su kamenje koje stoji na stazi uspjeha
- Tajna uspjeha nalazi se u sposobnosti "inteligentnog" neuspjeha – naučiti šta je uzrok propadanja kako nam se ista greška ne bi ponovila.

Kako izbjeći propadanje na početku

- Dubinski upoznajte Vaš biznis
- Spremite biznis plan
- Upravlajte finansijskim resursima
- Razumite finansijske pozicije
- Naučite da upravljate ljudima
- Uspostavite Vaš biznis nezavisno od konkurencije

Značaj malih i srednjih preduzeća

- Mala i srednja preduzeća (MSP) u privatnom vlasništvu predstavljaju vodeću snagu u ekonomskom razvoju zemlje, tako što stimulišu privatno vlasništvo i preduzetničke sposobnosti.
- Fleksibilna su i mogu se brzo prilagoditi na promjenu ponude i tražnje na tržištu.
- Ona stvaraju zaposlenosti, doprinose izvozu i trgovini i osnovni su činilac razvoja tržišne ekonomije.
- Kao takva su posljednjih godina širom sveta prepoznata kao generatori ekonomskog rasta.

- Sva istraživanja su pokazala da se, globalno, više od 90% svih poslova obavlja u malim i srednjim preduzećima.
- Kompanije do 250 zaposlenih (srednja preduzeća) čine 99,8% od približno 19 miliona preduzeća u Evropskoj uniji. Što je još značajnije, od ovog procenta 93% kompanija (mikro preduzeća, prema klasifikaciji EU) imaju manje od 10 zaposlenih, ali zapošljavaju 35% od ukupnog broja zaposlenih u EU.
- Nedavne studije u Velikoj Britaniji pokazale su da mala preduzeća učestvuju u oko 40% GDP-a zemlje i čine oko 50% privatnog sektora.

Oblici obavljanja privrednih djelatnosti u Crnoj Gori - pravni okvir

- Preduzetnik
- Ortačko društvo (ortakluk)
- Komanditno društvo
- Akcionarsko društvo
- Društvo sa ograničenom odgovornošću - "d.o.o."
- Dio stranog društva

Prema Evropskoj komisiji:

Da bi neko preduzeće bilo prepoznato kao mikro, mala ili srednje mora ispuniti dva uslova:

- Uslov o broju zaposlenih - broj zaposlenih u preduzeću se mora kretati u datim granicama
- Jedan od dva finansijska pokazatelja:
  - ♦ Ukupni prihod na godišnjem nivou mora biti manji ili jednak dozvoljenom
  - ♦ Ukupna aktiva/pasiva mora biti manja ili jednaka dozvoljenoj

Pojedinačni uslovi za svaku grupu preduzeća su sljedeći:

- **Mikro preduzeća** - Mikro preduzeća moraju imati manje od 10 zaposlenih. Mikro preduzeća ne smiju imati ukupan prihod na godišnjem nivou veći od 2 miliona eura, ili aktivu/pasivu veću od 2 miliona eura.
- **Mala preduzeća** - Mala preduzeća moraju imati od 10 do 49 zaposlenih. Mala preduzeća ne smije imati ukupan prihod na godišnjem nivou veći od 10 miliona eura, ili aktivu/pasivu veću od 10 miliona eura.
- **Srednja preduzeća** - Srednja preduzeća moraju imati od 50 do 249 zaposlenih. Srednje preduzeće ne smije imati ukupan prihod na godišnjem nivou veći od 50 miliona eura, ili aktivu/pasivu veću od 43 miliona eura.

U srednja pravna lica (u CG) svrstavaju se ona pravna lica koja na dan sastavljanja finansijskih izveštaja ispunjavaju prvi kriterijum i jedan od druga dva kriterijuma:

1. Da je prosječan broj zaposlenih od 50 do 249
2. Da je godišnji ukupan prihod od 2.500.000 do 10.000.000 evra
3. Da je prosječna vrijednost imovine od 1.000.000 do 5.000.000 eura

Istorijat malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori od 1989. do 2003.

- Do 1989. g., odnosno do donošenja Zakona o obavljanju privrednih djelatnosti ličnim radom i sredstvima u vlasništvu građana ("Sl. list RCG", br. 17/89) mala i srednja preduzeća u privatnom vlasništvu praktično nijesu ni postojala.
- Poslije 1989. godine odnosno poslije donošenja pomenutog zakona počinje razvoj ovog sektora. Pomenutim Zakonom je dozvoljeno registrovanje malih jedinica u svojstvu pravnog lica, odnosno malih preduzeća.
- U narednom periodu, poslije 1989. g., došlo je do otvaranja velikog broja preduzeća. Tako je 1998. godine registrovano čak 14.008 privatnih preduzeća od čega je 5328 bilo aktivno, u isto vrijeme registrovano je 5514 radnji odnosno fizičkih lica koja su obavljala privrednu djelatnost.

- Interesantno je primijetiti da se učešće aktivnih jedinica u registrovanim kreće od 52,3% - 1990. god. preko 42,7% - 1994. god. do najnižeg učešća 1997. god. - 34,7% da bi poslije toga njihovo učešće opet počelo da raste tako da je 2000. god. čak 63,7%, a zatim ponovo 2002. pada na 47,4%.

Chapter 1: Entrepreneurship

